

XXII Olimpiada Znajomości Afryki – III etap
11 kwietnia 2024 r.

GRATULACJE!!!

Pierwszy i drugi etap Olimpiady przeszedłeś pomyślnie. Uzyskałeś tym samym możliwość rozwiązania testu w trzecim, finałowym już etapie XXII Olimpiady Znajomości Afryki. Test zawiera 70 zróżnicowanych tematycznie pytań. Do każdego pytania zaproponowano trzy odpowiedzi, **prawidłowa może być jedna, dwie lub trzy odpowiedzi**. Udzielenie odpowiedzi na pytania polega na wyborze odpowiedzi, które uznasz za właściwe i zakreśleniu odpowiadających im liter A, B lub C w **arkuszu odpowiedzi**. Jeśli się pomylisz i zakreślisz niewłaściwą swoim zdaniem odpowiedź – otocz ją kółkiem, a właściwą odpowiedź zaznacz krzyżykiem. Od liczby zdobytych punktów odejmowane są punkty za błędnie udzielone odpowiedzi.

Każda poprawna odpowiedź to jeden punkt dla Ciebie. Za rozwiązanie testu można uzyskać maksymalnie 99 punktów.

Na rozwiązanie całego testu masz 90 minut (1,5 godziny).

Pamiętaj, że udział w Olimpiadzie to nie klasówka – jest dobrowolny i wyraża chęć przygody, jaką jest spotkanie z Afryką! **POWODZENIA!**

KWESTIONARIUSZ OSOBOWY UCZESTNIKA OLIMPIADY

Imię i nazwisko	
Szkoła	

ARKUSZ ODPOWIEDZI

1. [A] [B] [C]	19. [A] [B] [C]	37. [A] [B] [C]	55. [A] [B] [C]
2. [A] [B] [C]	20. [A] [B] [C]	38. [A] [B] [C]	56. [A] [B] [C]
3. [A] [B] [C]	21. [A] [B] [C]	39. [A] [B] [C]	57. [A] [B] [C]
4. [A] [B] [C]	22. [A] [B] [C]	40. [A] [B] [C]	58. [A] [B] [C]
5. [A] [B] [C]	23. [A] [B] [C]	41. [A] [B] [C]	59. [A] [B] [C]
6. [A] [B] [C]	24. [A] [B] [C]	42. [A] [B] [C]	60. [A] [B] [C]
7. [A] [B] [C]	25. [A] [B] [C]	43. [A] [B] [C]	61. [A] [B] [C]
8. [A] [B] [C]	26. [A] [B] [C]	44. [A] [B] [C]	62. [A] [B] [C]
9. [A] [B] [C]	27. [A] [B] [C]	45. [A] [B] [C]	63. [A] [B] [C]
10. [A] [B] [C]	28. [A] [B] [C]	46. [A] [B] [C]	64. [A] [B] [C]
11. [A] [B] [C]	29. [A] [B] [C]	47. [A] [B] [C]	65. [A] [B] [C]
12. [A] [B] [C]	30. [A] [B] [C]	48. [A] [B] [C]	66. [A] [B] [C]
13. [A] [B] [C]	31. [A] [B] [C]	49. [A] [B] [C]	67. [A] [B] [C]
14. [A] [B] [C]	32. [A] [B] [C]	50. [A] [B] [C]	68. [A] [B] [C]
15. [A] [B] [C]	33. [A] [B] [C]	51. [A] [B] [C]	69. [A] [B] [C]
16. [A] [B] [C]	34. [A] [B] [C]	52. [A] [B] [C]	70. [A] [B] [C]
17. [A] [B] [C]	35. [A] [B] [C]	53. [A] [B] [C]	
18. [A] [B] [C]	36. [A] [B] [C]	54. [A] [B] [C]	

1. Według własnych tradycji etnicznych przodkami są: **a) dla Wugusu: Umngoma i Malawa; b) dla Bambuti: Mupe i jego żona Uti; c) dla Herero: Mukuru i Kamangarunga.** [JM]
2. Przemiany społeczno-polityczne w latach dziewięćdziesiątych w wielu krajach Afryki podsumował gorzko: „Zamiast władzy Wielkiego Człowieka, nastąpiła demokracja Wielkiego Człowieka, niewiele różniąc się jedna od drugiej”. Autorem tych słów jest: **a) Martin Meredith; b) John Iliffe; c) Nelson Mandela.**
3. W Afryce plemię: **a) jest bardziej jednostką organizacji politycznej, opierającą się nie tyle na wspólnocie krwi, ile na wspólnocie terytorium; b) z reguły pochodzi od fikcyjnego przodka (legendarnego bohatera); c) jest zasadniczo endogamiczne.** [JR]
4. Podczas pielgrzymki św. Jana Pawła II ołtarz papieski w Huambo ustawiono w miejscu, gdzie stało jeszcze dużo wraków helikopterów i czołgów – pozostałości po wojnie domowej. Było to w: **a) Mozambiku; b) Angoli; c) Gwinei Równikowej.**
5. W Angoli, w okresie walki o niepodległość, powstały trzy militarno-polityczne ugrupowania. Na czele: **a) Narodowego Frontu Wyzwolenia Angoli (FNLA) stał Holden Roberto; b) Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli stał Jonas Savimbi; c) Narodowego Związku na rzecz Całkowitego Wyzwolenia Angoli (UNITA) stał António Agostinho Neto.**
6. Plemiennymi herosami są: **a) u Szylluków: Nyikanga; b) u Baganda: Kintu; c) u Sondzo: Khambageu.** [JM]
7. Totem to: **a) zwierzę (lub jego część), roślina, kamień lub minerał; b) widzialny symbol jedności, pokrewieństwa, przynależności, wspólnoty i wzajemnego związku; c) wyższe bóstwo, związane z konkretnym miejscem geograficznym.** [JM]
8. Kobiecie spodziewającej się dziecka nie wolno jeść pewnych pokarmów z obawy, by nie naraziły one na szwank zdrowia i bezpieczeństwa matki lub dziecka, albo też, by nie przyniosły im nieszczęść. U Akamba na przykład ciężarnej kobiecie w ciągu ostatnich trzech miesięcy ciąży nie wolno jeść: **a) tłuszczu; b) fasoli c) mięsa zwierząt zabitych zatrutymi strzałami.** [JM]
9. Biskup anglikański Aleksander Muge, krytyk nadużyć rządowych, został zabity (wypadek samochodowy) w 1990 r. w: **a) Sudanie; b) Ugandzie; c) Kenii.** [MM]
10. Rytuał „drugich narodzin” – zwanych tam „koźlimi narodzinami” – występuje u: **a) Aszantów; b) Bamileke; c) Kikuju.** [JM]
11. Skaryfikacje i inne znaki mówią o tożsamości i inkorporacji jednostki do zbiorowości. Ndebele: **a) nacinają dwie rysy na lewym policzku; b) wiercą otwory w muszlach usznych swych dzieci; c) nacinają na lewym ramieniu znaki ntemi.** [JM]
12. Yoweri Museveni objął władzę prezydencką w Ugandzie w: **a) 1986 r.; b) 1992 r.; c) 2003 r.** [MM]
13. Znana uczelnia muzułmańska – Uniwersytet Al-Azhar – znajduje się w: **a) Maroku; b) Algierii; c) Egipcie.**
14. Opération Villes Mortes – Akcja Wymarłych Miast – była kampanią nieposłuszeństwa obywatelskiego na początku lat dziewięćdziesiątych w: **a) Mali; b) Kamerunie; c) Kenii.** [MM]
15. Oginga Odinga był opozycyjnym politykiem, weteranem z grupy etnicznej Luo, działającym w: **a) Sudanie; b) Ugandzie; c) Kenii.** [MM]
16. Aleksandria – gdzie Kościół został założony przez ewangelistę Marka, ucznia Piotra i Pawła – było ojczyzną słynnych pisarzy kościelnych, takich jak: **a) Tertulian; b) Klemens; c) Orygenes.**
17. W 1980 r. przywódcą Zimbabwe został Robert Mugabe. Jeden z prezydentów doradzał mu wtedy: „Odziedziczył Pan klejnot. Proszę dbać o to, aby pozostał klejnotem”. Był to: **a) Julius Nyerere, prezydent Tanzanii; b) Arthur Christopher Soames, ostatni gubernator Rodezji Południowej; c) Abel Muzorewa, zimbabweński biskup metodystyczny oraz polityk.** [MM: 396]
18. Po wolnych wyborach w marcu 1991 r. nowym prezydentem Beninu został: **a) Hubert Maga; b) Mathieu Kérékou; c) Nicéphore Soglo.**
19. W 2003 r. straszył opozycję, że będzie dla niej „czarnym Hitlerem”. „Jeśli taki był Hitler, to niech będę dziesięciokrotnym Hitlerem. Dziesięciokrotnym. To jest tym, za czym się opowiadamy”. Autorem tych słów był: **a) Robert Mugabe, prezydent Zimbabwe; b) Joseph Kabila, prezydent Kongo; c) Joaquim Alberto Chissano, prezydent Mozambiku.** [MM]
20. Rządził długo krajem w imieniu jedynej legalnej partii – Demokratycznej Unii Ludu Malijskiego. Odsunięto go od władzy w 1991 r. po wielotysięcznych demonstracjach i masakrze w Bamako. Był to prezydent: **a) Moussa Traoré; b) Amadou Toumani Touré; c) Alpha Oumar Konaré.**
21. Osobliwe poglądy m.in. na temat rozprzestrzeniania się AIDS (międzynarodową kampanię medyczną traktował jako przejaw rasizmu) prezentował prezydent: **a) Thabo Mbeki z RPA; b) Robert Mugabe, prezydent Zimbabwe; c) Paul Biya z Kamerunu.** [MM]
22. Wołanie św. Jana Pawła II o pomoc dla Sahelu zostało skierowane do świata w 1980 r. z: **a) Wagadugu; b) Dakaru; c) Ndżameny.**
23. Krótkotrwałą Federację Mali utworzono 4 kwietnia 1959 r. W jej skład weszły także: **a) Dahomej; b) Górna Wolta; c) Senegal.**

24. W latach 1651–1661 część terenów obecnej Gambii (m.in. Wyspa Jamesa i Wyspa Maryi Panny) była kolonią: a) królestwa Portugalii; b) Holenderskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej; **c) Księstwa Kurlandii.**
25. W 1821 r. pracę ewangelizacyjną w Gambii rozpoczęli: **a) Anna Maria Javouhey** Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**i jej siostry ze zgromadzenia św. Józefa** Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**z Cluny**; b) misjonarze Duchą Świętego; c) ojcowie biali (Misjonarze Afryki).
26. Pierwszy Gambijczyk przyjął święcenia kapłańskie w Rzymie w: **a) 1869 r.** b) 1894 r.; c) 1910 r.
27. W XVII w. w budowę fortów handlowych u wybrzeży dzisiejszej Ghany zaangażowali się – oprócz Portugalczyków – także: **a) Holendrzy; b) Duńczycy i Szwedzi; c) Anglicy.**
28. W XVII w. w środkowej i północnej części dzisiejszej Ghany powstało państwo Aszanti ze stolicą w: **a) Kumasi;** b) Kumbi; c) Diara.
29. W 1961 r. został pierwszym prezydentem Gwinei. Był twórcą „socjalizmu afrykańskiego”. Jego długie panowanie nacechowane było licznymi prześladowaniami, przede wszystkim przeciwników jego ideologii. Był to: a) Alpha Condé; **b) Ahmed Sékou Touré;** c) Lansana Conté.
30. Inicjatorem założenia Afrykańskiej Partii Niepodległości Gwinei i Wysp Zielonego Przylądka (*Partido Africano da Independência da Guiné e Cabo Verde* – PAIGC) był: a) Juvenal Lopes; **b) Amílcar Cabral;** c) António Manuel Monteiro.
31. Powstanie starego Imperium Mali opiewają eposy o: **a) Sundzacie Keïta;** b) Modibo Fata; c) Alpha Traoré.
32. Na Kalahari: **a) pora deszczowa trwa od jednego do czterech miesięcy w roku;** b) nie ma wcale opadów deszczu; c) deszcz spada raz na kilka lat.
33. W Afryce Zachodniej rozpowszechnione jest „święto pochrzynu” (ignamu, jamsu). Jest to: a) tradycyjna uprawa zbożowa; **b) roślina bulwiasta o smaku podobnym do ziemniaka;** c) owoc baobabu.
- 34. Obrzęd mabsey mey** sprawowany wśród Mofu jest sprawowany: a) jako przygotowanie do wojny; b) jako prośba o deszcz; **c) w przypadku nieporozumień czy konfliktów w łonie rodziny bądź klanu.**
35. W większości państw afrykańskich rolnictwo jest sektorem gospodarki zatrudniającym od 30% do 60% ogółu pracujących. W skrajnych przypadkach udział ten sięga 75-85%. Tak jest na przykład w: **a) Czadzie; b) Malawi; c) Burundi.** [ZPE]
36. W uprawie manioku pierwsze miejsce w świecie (dane z 2020 r.) zajmuje: **a) Nigeria;** b) Demokratyczna Republika Kongo; c) Ghana. [ZPE]
37. Wśród plemion paleonigrosudańskich z terenu północnego Kamerunu i Czadu obrzędy inicjacyjne są: a) obowiązkowe dla chłopców i dziewcząt; **b) obowiązkowe dla chłopców; c) nie wszędzie obowiązujące dla dziewcząt.**
38. Liderem światowej produkcji kakao (dane z 2020 r.) jest: **a) Wybrzeże Kości Słoniowej;** b) Nigeria; c) Kenia. [ZPE]
39. Wśród państw Afryki Subsaharyjskiej wyróżniają się dwa wytwarzające aż 45% wartości produktu krajowego brutto całego regionu. Są to: **a) Republika Południowej Afryki; b) Nigeria;** c) Tanzania. [ZPE]
40. W latach 1950–2021 na kontynencie afrykańskim nastąpił największy na świecie wzrost liczby ludności: a) trzykrotny; **b) prawie pięciokrotny;** c) prawie siedmiokrotny. [ZPE]
41. Drugą pod względem długości, jednakże pierwszą pod względem powierzchni dorzecza w Afryce jest rzeka: a) Zambezi; **b) Kongo;** c) Niger.
42. Ponad 10 milionów mieszkańców liczą miasta: **a) Lagos; b) Kair;** c) Kinszasa.
43. Głównymi misjonarzami państwa Aksum, dzisiejszej Etiopii, byli pochodzący z Aleksandrii: **a) Frumencjusz; b) Edezjusz;** c) Teodozjusz.
44. W roku 1219 św. Franciszek z Asyżu wysłał do Afryki pierwszych misjonarzy, którzy ponieśli śmierć na terenie dzisiejszego: a) Egiptu; b) Algierii; **c) Maroka.**
45. Zasłużone dla misji w Afryce Zgromadzenie Misjonarzy Afryki (ojcowie biali) powstało w: **a) Algierii;** b) Francji; c) w Egipcie.
46. Egipt oficjalnie ogłosił niepodległość od Wielkiej Brytanii, stając się monarchią, w roku: **a) 1922;** b) 1947; c) 1952.
47. Kardynał Alexandre do Nascimento był symbolem niezłomności podczas prześladowań Kościoła przez władze: **a) Angoli;** b) Gwinei Równikowej; c) Gwinei Bissau.
48. Jan Paweł II został zaproszony do Angoli w 1992 r. przez miejscowych biskupów z okazji: a) podpisania traktatów pokojowych po wojnie domowej; **b) wielkiego jubileuszu 500-lecia ewangelizacji kraju;** c) by wspomóc miejscowy Episkopat w trudnym procesie pojednania podzielonego narodu.

49. Pierwszym prezydentem Republiki Czadu został François Tombalbaye, przedstawiciel ludu: **a) Sara**; b) Tubu; c) Kotoko.
50. W 1975 r. w Czadzie doszło do zamachu stanu, zawieszenia konstytucji i rozwiązania partii politycznych. Władzę przejęła Najwyższa Rada Wojskowa, na czele której stanął: **a) Félix Malloum Ngakoutou**; b) Gabriel Lisette; c) Hissen Habré.
51. W 1947 r. w Czadzie erygowano Prefekturę Apostolską Fort Lamy, którą powierzono: a) oblatom; **b) jezuitom**; c) kapucynom.
52. W 1969 r. Paweł VI mianował kardynałem arcybiskupa Kinszaszy. Był nim ks.: **a) Joseph Malula**; b) Paul Kimbondo; c) Jean Nkingolo.
53. Na placu przed Pałacem Ludu w Kinszasie św. Jan Paweł II przewodniczył mszy św., podczas której dokonał beatyfikacji zairskiej zakonnicy, męczenniczki Klementyny Anwarite Nengapeta, zamordowanej podczas: a) rebelii antychrześcijańskiej w XVII w.; b) walk partyzanckich w 1959 r.; **c) wojny domowej w 1964 r.**
54. W stosunkowo niewielkiej populacji Gabonu najliczniejszą grupę etniczną stanowią: **a) Fangowie**; b) Bateke; c) Baka (Pigmeje).
55. Pierwszym premierem Gabonu, a następnie prezydentem (od 1961 r.) został: **a) Léon M'ba**; b) Omar Bongo Ondimba; c) Casimir Oyé-Mba.
56. Afrykanin postrzega siebie, swoje życie w harmonii: **a) z innymi ludźmi, zarówno z tymi, którzy żyją, jak i z tymi, którzy odeszli (celem tradycyjnych religii jest często utrzymywanie tej relacji z przodkami)**; b) ze światem zwierząt (niektóre zwierzęta pozostają nawet w konkretnej więzi z określoną rodziną); c) z Matką Ziemią, traktowaną jako istota żywa, powiązaną zwłaszcza z drzewami, które można znaleźć w kosmogoniach: drzewami życia, płodności i ochrony.
57. Tzw. *few kagge* – „święto kury” – u Tupuri z północnego Kamerunu i Czadu – jest sprawowane jako: a) przygotowanie do wojny; b) prośba o deszcz; **c) wyraz przyznania się do winy i przebaczenia.**
58. Przodkowie we wspólnocie ziemskiej: **a) przywracają równowagę zachwianą przez działanie jednostek**; b) zapewniają ciągłość życia w rodzie i jego kontynuację; c) pobudzają płodność ziemi podczas obrzędów agrarnych.
59. W afrykańskich przekazach ustnych często też powoływano się na herosów, którzy byli dobrodziejami konkretnego ludu – czy też w domyśle ludzkości. Na przykład Wanto, który był bohaterem dla: **a) Gbaya (Kamerun, Republika Środkowoafrykańska)**; b) Luo (Sudan); c) Sara (Czad).
60. Jan van Riebeck założył Kapsztad w: a) 1597 r.; **b) 1652 r.**; c) 1710 r.
61. Zgodnie z postanowieniami traktatów z 1885 i 1890 r. Niemcy i Wielka Brytania podzieliły między siebie część Afryki Wschodniej. Niemcom przypadły: a) Zanzibar; **b) Rwanda**; c) Burundi.
62. Wielkie nadzieje (złudne jednak) na pokój i demokrację wiązano z bezkrwawym zamachem stanu dokonanym w 1976 r. przez: **a) Jean-Baptistę Bagazę**; b) Charlesa Ndizeye; c) Michela Micombero.
63. W 1878 r. papież Pius IX powierzył ewangelizację Burundi: a) misjonarzom Ducha Świętego; **b) ojcom białym (Misjonarzom Afryki)**; c) jezuitom.
64. W listopadzie 1959 r. w Burundi zaprowadzono zwykłą hierarchię kościelną. Stolica arcybiskupia została ustanowiona w: **a) Gitega**; b) Ngozi; c) Buzumburze.
65. Według FIDES, agencji informacyjnej watykańskiej Dykasterii Ewangelizacji, w Afryce w roku 2022 uniwersytetów katolickich w Afryce było: **a) 24**; b) 34; c) 44. [MD]
66. Według raportu UNESCO z roku 2018, 38% ludności Afryki to analfabeci. Ile procent z tej grupy stanowią kobiety: a) 50%; b) 60%; **c) 70%**. [MD]
67. Wśród pierwszych misjonarzy oblatów MN, którzy przybyli 3 grudnia 1980 roku na Madagaskar, byli m.in.: **a) Marian Lis OMI**; b) Jarosław Różański OMI; c) Franciszek Chrószcz OMI. [MD]
68. 19 sierpnia 1911 roku rozpoczęło działalność leprozorium założone przez Polaka bł. Jana Bezymy SJ. Jak nazywała się ta miejscowość: **a) Marana**; b) Morondava; c) Masomeloka. [MD]
69. Według wskaźnika rozwoju społecznego HDI Organizacji Narodów Zjednoczonych z 2021 roku, do najmniej rozwiniętych krajów Afryki zaliczają się: **a) Niger**; b) Czad; c) Sudan Południowy. [MD]
70. Jakim odznaczeniem, marokański potomek proroka Mahometa – Muhammad VI, odznaczył w 2010 roku misjonarkę pracującą wśród nomadów: a) Wisam al-Arsz (Wissam Al Arszy); **b) Wisam el-Alaoui (Wissam El Alaoui)**; c) Wisam al-Tabak (Wissam Al Tabak). [MD]

